

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ И ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНАТА МИГРАЦИЯ В СТАРОЗАГОРСКА ОБЛАСТ

Румяна Бончева Пенева
Окръжен съд – Стара Загора

STARA ZAGORA INTERNAL REGIONAL MIGRATION – CURRENT STATE AND TRENDS

Rumyana Boncheva Peneva

***Abstract:** Migration issues are particularly relevant in recent years, both for the EU as a whole and for individual Member States, Bulgaria in particular. In an attempt to clarify some of the main reasons for the existing migratory processes in Stara Zagora region, we aimed at exploring the current state of migration and outlining the possible future intra-migration trends in the region. The present analysis allows us to conclude that urgent measures should be taken to overcome the unfavorable trends of the internal migration processes in Stara Zagora region.*

***Keywords:** Stara Zagora Region, domestic migration, migration*

Проблемите, свързани с процесите на миграцията са особено актуални в последните години както за ЕС като цяло, така и за отделните страни-членки, в частност за България. Постоянното движение на хората в днешния глобализиран свят разрушава традиционните граници между различните култури, народи и езици и поставя пред правителствата и държавите различни по своя характер задачи и разрешения.

В последните години предвид ясно изразените тенденции за външна миграция, основен обект на изследвания и анализи са причините, довели до този процес. Не по-малко значими, обаче, са и проблемите, свързани с вътрешната миграция. Те засягат предимно движението на населението от малки населени места към големите областни центрове, а също така и движението на населението към столицата. Тези вътрешни миграционни процеси създават дисбаланс в демографската структура на населението и негативно влияние върху развитието на икономиката в регионите с намаляващо население.

Причините за миграционните процеси на територията на страната са различни, но основните са свързани с желанието и нуждите за намиране на по-добра трудова реализация, т.н. трудова миграция /намиране на постоянна работа, по-високо заплащане, по-добри условия на труд/, осигуряване на по-добро и качествено образование, здравеопазване, по-добро качество на живот, като цяло. Като причини за активната вътрешна миграция могат да се посочат и липсата на трайни и устойчиви политики на правителствата след 1989г., както и на местната власт в съответните общини и селища за създаване на благоприятен социален и икономически климат в малките населени места, липсата на възможности за малкия и среден бизнес да припознае населението в тези региони като добра и надеждна работна ръка.

В своето изследване „Вътрешните миграции в България и причините за тях“ Росица Микова, анализирайки причините за вътрешната миграция за периода 2001-2010 г., посочва като водещи фактори за миграцията следните причини: различията в условията на живот в отделните територии на страната (осигуреност с жилища, благоустроеност, степен на развитие на обслужващата сфера – здравеопазване, търговия, транспорт, комунално-битово обслужване и др.), в равнищата на заетост и в равнищата на доходи в отделните селища. Тези причини не са преодолени и продължават в една или друга степен да се отразяват на вътрешните миграционни процеси в страната.

Регион Стара Загора е динамично развиващ се и по редица показатели е на водещи позиции в страната. Независимо от това, този регион също е засегнат от външни и вътрешни миграционни процеси. В опит да изясним част от основните причини за съществуващите миграционни процеси в Старозагорска област, си поставихме за цел да проучим актуалното състояние на миграцията и да очертаем възможните бъдещи вътрешно-миграционни тенденции в региона на Областта.

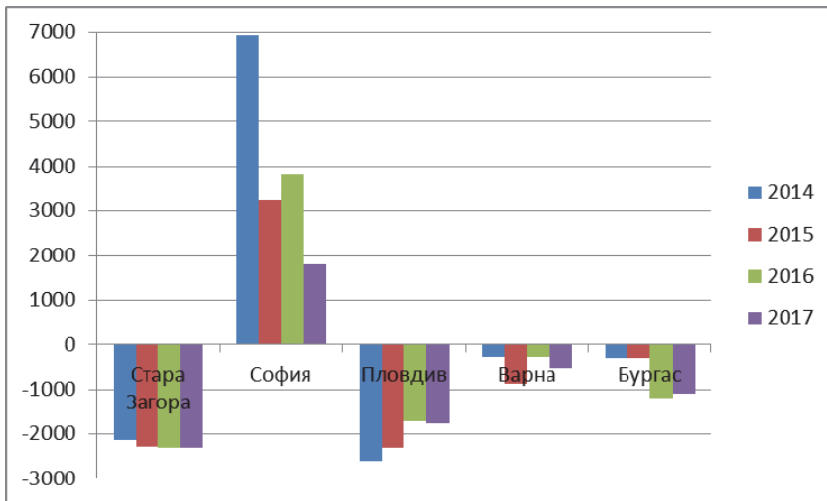
За осъществяване на анализа сме използвали данни на НСИ за Областите София (град), Пловдив, Варна, Бургас и Стара Загора за периода 2013-2017г. В проучването обърнахме внимание на следните основни статистически показатели, влияещи върху миграционните процеси: общ брой на население към 31.12. на съответната година, средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.) и коефициент на безработица (%).

Анализът на демографските показатели на населението в проучваните области показва, че единствено в Област София (град) е налице устойчиво увеличаване броя на населението, т.е. положителен механичен прираст на населението в тази област (Табл.1 и Фиг.1) .

Таблица 1. Брой на населението по области към 31.12. на съответната година

	2013	2014	2015	2016	2017
Стара Загора	328104	325963	323685	321377	319067
София град	1309634	1316557	1319804	1323637	1325429
Пловдив	678197	675586	673283	671573	669796
Варна	474076	473804	472926	472654	472120
Бургас	414485	414184	413884	412684	411579

За останалите области е налице трайна тенденция за намаляване на населението, която е особено ясно изразена за региона на Област Стара Загора. Тези данни предполагат търсене на причините за изразените миграционни процеси и особено за процесите на вътрешна миграция.

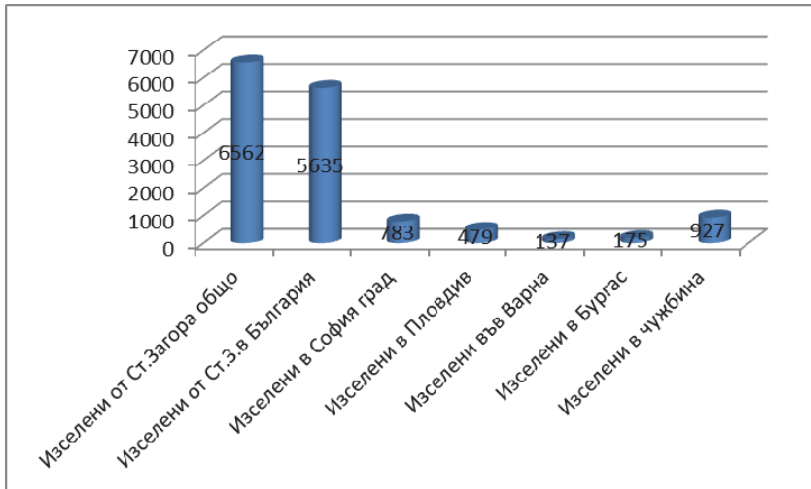
Фигура 1. Абсолютна стойност на миграцията по области спрямо предходната календарна година за периода 2014-2017 г.

Заб. За изходна база е приет броя на населението в съответната област за 2013 г.

Проведеният по-задълбочен анализ на данните на НСИ за 2018 г. показва, че очертаната тенденция за Област Стара Загора се запазва, като тя е единствената от петте най-големи области в страната с отрицателен механичен прираст (Табл.2). Основният дял от мигриралите от Област Стара Загора лица са се преместили в други населени места в страната (Фиг.2). Това са 85.87% от изселените от Областта лица. Преобладаващият дял от тях се е преместил в Област София град, следван от преместените в Област Пловдив.

Таблица 2. Механично движение на населението през 2018 г. между областите

	Заселени	Изселени	Механичен прираст
България общо	139369	143035	-3666
Стара Загора	6170	6562	-392
София град	23613	18450	5163
Пловдив	13165	11118	2047
Варна	9780	8722	1058
Бургас	9628	9097	531

Фигура 2. Абсолютен брой изселени от Област Стара Загора през 2018 г.

Тези вътрешни миграционни процеси са особено интересни предвид съществуващите финансово-икономически условия в Област Стара Загора. Анализът на средно-годишната работна заплата показва, че Област Стара Загора трайно заема второ място по ниво на годишен размер на работната заплата след Област София град (Табл.3).

Ако се има предвид, че водещ фактор за миграционните процеси е нивото на работната заплата, то е изненада фактът, че 86.10% от мигриралите са се преместили в населени места, в които нивото на средната работна заплата е по-ниско. Следователно вътрешната миграция в Област Стара Загора не се основава единствено на икономически причини, свързани с размера на работната заплата.

Таблица 3. Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)

	2013	2014	2015	2016	2017
България общо	9 301	9 860	10 535	11 379	12 448
Стара Загора	9 414	10 035	10 667	11 250	12 248
София град	12 851	13 542	14 531	15 658	17 199
Пловдив	7 922	8 504	9 084	9 911	10 771
Варна	8 922	9 272	10 000	10 773	11 700
Бургас	8 212	8 834	9 102	9 540	10 276

В допълнение към тези факти може да се разглежда и ниското ниво на безработица, съизмеримо само с това на Област София град, което предполага, че и достъпът до пазара на труда в Област Стара Загора е относително по-лесен, в сравнение с останалите региони (Табл.4). Това обяснява и наличието на обратна тенденция – заселва-

не на 6 170 лица на територията на Областта през 2018г., от които 90.26 % от различни населени места в България.

Таблица 4. Коефициент на безработица (%) на населението по области

	2013	2014	2015	2016	2017
България общо	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2
Стара Загора	10,6	11	9,7	5,9	3
София град	8,2	6,3	4,3	3,8	2,8
Пловдив	13,4	13,1	9,6	6,7	4,8
Варна	13,7	8,7	5,7	7,1	7,3
Бургас	12,7	11	10,3	8,9	8,7

Към настоящия момент причините за вътрешната миграция от и към Област Стара Загора са комплексни. Те зависят не само от икономическите условия, равнищата на трудова заетост и нивото на доходи в отделните селища на страната, но и от редица други фактори, като различията в условията на живот, възможностите за обучение на децата и учениците, възможностите за социално-културен и духовен живот (кина, театри, библиотеки, музеи, и др. културни институции). Създаването на подобри и разнообразни възможности за задоволяване на културните и образователни потребности, както и наличието на многобройни специализирани здравни заведения, които да предоставят по-качествено здравно обслужване на населението също допринасят и се отразяват на нивото на вътрешните миграционни процеси в страната, в частност в Област Стара Загора.

В контекста на изложеното е наложително да се обсъждат тенденциите за движението на миграционните процеси в краткосрочен и дългосрочен план. Основните рискове за изселване от Област Стара Загора са свързани със засилен миграционен поток към столицата, предвид концентрирането на социално-икономическият, политическият и културният живот на страната в този мегаполис, за мащабите на България. Именно поради концентрацията на всички значими за живота и развитието на индивида институции, административни органи, представителства, работещи български и чуждестранни компании, и др. столицата става притегателен център на голяма част от населението в млада, работоспособна възраст.

За преодоляването на тези вътрешно-миграционни процеси е необходимо своевременно идентифициране на проблемите и взимане на адекватни управленски решения, които не само да намалят миграцията на населението от Областта в други части на страната, а и да стимулират притока на младо, работоспособно население на територията на Областта. От особено значение е и създаването на благоприятен инвестиционен климат, развитието на образователните, културни и здравни институции.

Като възможен риск за засилване на негативни миграционни процеси на територията на Областта е вероятното закриване на въгледобива в Източномаришки въглищен басейн. Това предполага адекватна предварителна оценка на риска от последствията на това събитие и предприемане на адекватни мерки за осигуряване на нови, добре заплатени работни места.

Представеният анализ позволява да се направи извода, че са необходими спешни мерки за преодоляване на неблагоприятните тенденции на вътрешните миграционни процеси в Област Стара Загора. В този смисъл следва да се привлече и използва потенциалът на статистици, икономисти, финансисти, юристи, на научната общност като цяло, на бизнеса, за да могат да се намерят съответните лостове и механизми за решаване на многостранните проблеми, свързани с вътрешната миграция в региона.

Литература:

1. Статистически данни свързани с миграцията на Национален статистически институт; <http://www.nsi.bg>
2. Отражение на трудовата миграция върху българската икономика, Изследване на Фондация Фридрих Еберт и Институт за икономика и международни отношения, София, ноември 2018;
3. Компас: Наръчник за обучение по правата на човека за младежи, <https://www.coe.int/bg/web/compass/migration>
4. Вътрешните миграции в България и причините за тях., Росица Микова, БАН, ПРОБЛЕМИ НА ГЕОГРАФИЯТА , 1-2, София , 2013
5. Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015-2020 г.
6. Регионални профили, www.regionalprofiles.bg
7. Икономически годишник на регион Стара Загора 2018г., Търговско-промишлена палата Стара Загора
8. Манев, Е., Сигурността – измерване, Сборник - I част Юбилейната международна научна конференция на тема „Сигурност и икономика в несигурния свят – дилеми и предизвикателства“, 7 декември 2018 г.
9. Манев, Е, Определение за сигурност – организационнокултурен подход, Бургаски свободен университет, Център по юридически науки, том XXIII 2016.
10. Нейкова, М. „Понятието „национална сигурност“ – съвременни аспекти, Център по юридически науки, том XIX, 2017.
11. Нейкова, М. Гражданското общество-фактор на сигурността в държавата, Авангард Прима, С., 2018